

حفاظت و تجدید حیات شهر تاریخی موستار

موسسه فرهنگی اقاخان
برنامه حمایت از شهرهای تاریخی

ترجمه و تالیف:

مهدی پیرحیاتی

آراسته ملاکین

سروش هاشمی

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۶۳-۳۰-۰
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۳۰۶۱۳۲
 عنوان و نام پدیدآور : حفاظت و تجدید حیات شهر تاریخی موستار / تهیه کننده موسسه فرهنگی آقاخان ، صندوق جهانی ابنیه و آثار تاریخی نیویورک؛ ترجمه و تالیف مهدی پیرحیاتی، آراسته ملاکین، سروش هاشمی.
 مشخصات نشر : تهران: اول و آخر، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۱۰۴ص: مصور(بخشی رنگی).
 یادداشت : عنوان اصلی: Historic cities support programme: conservation and revitalisation of historic mostar.
 موضوع : ساختمانهای تاریخی -- بوسنی و هرزگوین -- موستار -- نگهداری و مرمت

موضوع : شهرسازی -- بوسنی و هرزگوین -- موستار
 موضوع : موستار (بوسنی و هرزگوین)
 رده بندی دی: ۷۲۰/۹۴۹۷۴۲
 رده بندی کنگ: ۷۲۰/۹۴۹۷۴۲
 شناسه افزه : ۱۳۶۲- مترجم
 شناسه افزوده : ملاکین، آراسته، ۱۳۶۴- مترجم
 شناسه افزوده : هاشمی، سروش، ۱۳۵۰- مترجم
 شناسه افزوده : صندوق فرهنگی آقاخان
 شناسه افزوده : صندوق جهانی ابنیه و آثار تاریخی(نیویورک)
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا

حفاظت و تجدید حیات شهر تاریخی موستار

تهیه کننده: صندوق فرهنگی آقاخان و صندوق جهانی ابنیه و آثار تاریخی(نیویورک)

مترجمین || مهدی پیرحیاتی و آراسته ملاکین و سروش هاشمی

چاپ نخست || ۱۳۹۵

تیراژ || ۱۰۰۰ نسخه

شابک || ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۶۳-۳۰-۰

قیمت || ۱۱۸۰۰۰ ریال

ناشر || انتشارات اول و آخر

تهران

میدان انقلاب-کوچه جنتی- بن بست فرسار- پلاک ۳ واحد ۱

۰۹۱۲۱۳۳۳۶۳۴ - ۰۶۶۱۲۷۲۶۶ - ۰۶۶۱۲۷۰۸۳ - ۰۲۱

پیشگفتار مولفین:

ایران کشوری است کهن و دارای یادگارهای بارز از زمان گذشته، که بناها و آثار تاریخی زیادی را در خود جای داده است. این آثار همگی در میراث فرهنگی کشور جای می گیرند. میراث فرهنگی سرمایه ایی به ارث برده شده است که مردم آن را به عنوان تجلی و انعکاس از دانش در حال تکامل، اعتقادات، سنت ها و درکشان از عقاید و سنت های دیگران می شناسند و ارج می نهند.

حفاظت از میراث فرهنگی از آن جهت که می تواند در شناخت ما نسبت به گذشته راهگشا باشد، بسیار مهم می نماید. شبکه توسعه آقاخان یکی از موسساتی است که قدمتهای موثری در حفاظت از شهرهای تاریخی برداشته است. این شبکه گروهی از سازمان های فرهنگی، بین المللی و خصوصی است که در جهت بهبود فرصت ها و ارتقاء شرایط زندگی مردم، در مناطقی از جهان که در حال توسعه اند فعالیت می کند. عمده فعالیت های این شبکه درباره توسعه اقتصادی، توسعه اجتماعی و توسعه فرهنگی در مناطق یاد شده می باشد. در راس قسمت فرهنگی، موسسه فرهنگی آقاخان قرار دارد که در سه زمینه جایزه معماری آقاخان، برنامه ریزی شهرهای تاریخی و برنامه های فرهنگ و تعلیم و تربیت فعالیت می کند. هدف این موسسه، احیای میراث جوامع در جهان اسلام می باشد که برنامه ریزی شهرهای تاریخی یکی از این اهداف یاد شده است. این برنامه فعالیت های خاصی را انجام می دهد که بر احیای فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی شهرهای تاریخی در جهان اسلام متمرکز است.

در نوشته پیش رو تجربه ی حفاظت و تجدید حیات شهر تاریخی روستار با توجه به آخرین نظریات در زمینه بازآفرینی شهری مورد بحث و گفتگو قرار می گیرد و سعی شده با به تصویر کشیدن این تجربه موفق تا حدودی علاقه مندان به این موضوع را با آخرین نظریات و نتایج بازآفرینی شهرهای کهن و تاریخی آشنا نمائیم. این کتاب دومین برگردان فارسی از سری پروژه های موسسه فرهنگی آقاخان در بافت های کهن و تاریخی شهری می باشد و امید است با یاری همه

دوستان و اساتید گامی موثر در جهت ترجمه پروژه‌های بعدی برداشته شود تا جوانان این مرزوبوم بتوانند با استفاده از تجربیات موفق کشورهای دیگر و به‌روز کردن این تجربیات با شرایط فرهنگی کشور عزیزمان ایران، گام مهمی در برگرداندن بافتهای کهن و تاریخی میهنمان به زندگی روزمره بردارند. این کتاب می‌تواند منبع خوبی برای مدیران محوطه‌ها و سایت‌های تاریخی، دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته‌های مرمت، معماری و شهرسازی و سایر دوستداران میراث فرهنگی و طبیعی باشد. جا دارد از تلاش صمیمانه دوست عزیزمان مهندس عبدالصراهی که همواره یار و مشوق ما در انتشار این کتاب بوده‌اند، تشکر و قدردانی نماییم.

با احترام

مهدی پیرحیاتی

آراسته ملاکین

سروش هاشمی

آبان‌ماه ۱۳۹۴ خورشیدی

- مقدمه..... ۸
- تاریخچه شهر موستار..... ۱۲
امیر پاشیک
- ایجاد وحدت دوباره در شهر تاریخی..... ۲۴
فرانسیسکو سیراوو
- حیات بخشی محله های تاریخی..... ۵۱
امیر پاشیک و فرانسیسکو سیراوو
- اصلاح یادمان ها و ساختمان های موستار..... ۷۵
امیر پاشیک و فرانسیسکو سیراوو
- سرمایه گذاری در آینده: مؤسسه استاری گراد..... ۹۲
استفانر بیانکو

www.ketab.ir

مقدمه:

این رساله تکمیل فرآیند پنج ساله مرمت و توانبخشی در شهر تاریخی موستار را تجلیل می‌کند. اقدامات مرمتی شهر هم راساً با مرمت مشهورترین بنای شاخص شهر، پل قدیمی (استاری‌موست) اتفاق افتاد. این مستند در ارتباط با افتتاح استاری‌موست - مهم‌ترین دستاوردی که تا کنون به دست آمده است - ثبت و ارائه می‌شود.

از همان ابتدا، موسسه فرهنگی آقاخان (AKTC)^۱ و صندوق یادمان‌های جهان (WMF)^۲ متوجه شدند که بازسازی پل بدون توانبخشی در تمامی ابعاد محله، بی‌کراهه زیبای رود نرتوا^۴ - سرچشمه اصلی بافت تاریخی - بی‌معنی و مفهوم خواهد بود. بنابراین، کل برنامه‌کاری برای تشکیل چارچوبی از الگوهای حفظ منابع شهری، پروژه‌های نوسازی مجزا شکل گرفت تا به احیاء شاخص‌ترین مناطق تاریخی موستار مخرماً بافت شهری اطراف پل قدیمی کمک کند.

مشارکت AKTC در موسسه به سال ۱۹۸۶ برمی‌گردد زمانی که شهر موستار برای حفاظت، بازسازی شهری و تأسیس راساً مدیریت شهری جایزه آقاخان را دریافت کرد. متأسفانه، جنگ سالهای ۹۵-۱۹۹۲ بسیاری از دستاوردهای آن زمان را نابود ساخت. بعد از جنگ، موسسه فرهنگی آقاخان چاره‌ای جز بازسازی شهر قدیمی نداشت. خوشبختانه، ائتلاف از طریق مشارکت ایجاد شد، به خاطر مبارزه‌طلبی رابرت دیبلو ویلیام برای حفاظت از میراث AKTC، توانست به نیروها بپیوندد. ماحصل این مشارکت پروژه بازسازی گروه بانک جهانی/ یونسکو را با تلاشی جامع در مرمت شهری، کامل ساخت. کار AKTC و WMF در سال‌های ۲۰۰۴-۱۹۹۸ میلادی پیگیری یک استراتژی سه لایه را منعکس می‌کند:

- پایه‌گذاری یک طرح توسعه و نگهداری برای شهر قدیمی (در محدود سال ۱۹۱۸) به منظور اداره کل شهری با ثبت به روز شرایط موجود و همچنین

1- Stari Most

2- Aga Khan Trust for Culture

3- WORLD MONUMENTS FUND

4- Neretva River

ایجاد ابزار مناسب مدیریتی به صورت دقیق و قطعه به قطعه برای مداخلات انجام شده از مرمت گرفته تا ساخت وسازهای جدید.

- توسعه مجموعه‌ای از طرح‌های عملیاتی برای مناطق خاص قابل که با مجموعه‌ای از ساختمان‌های تاریخی و فضاهای عمومی مجاور و مخصوصاً اطراف پل قدیمی در دو طرف رودخانه نرتوا مشخص می‌شوند. در این نواحی، فضای شهر قدیمی موستار تا حد امکان دوباره بنا شد. با همکاری ساکنین، مالکین و مقامات اقدامات مرمتی از تعمیر سقف‌ها تا بازسازی ساختمان‌های مخروبه، بازسازی محیط، تجهیز خیابان‌ها و غیره انجام شد.
- شناسایی فرستی از ۲۱ بنای با ارزش تاریخی و اولویت‌دهی مرمت آن‌ها برای بازیابی حیات شهر از طریق سرمایه‌گذاری‌های عمومی و خصوصی. هر بنا به دقت ثبت و تحلیل شد و پیشنهادات حفاظت (یا بازسازی) تهیه شد که هزینه‌های احتمالی و پایداری آن‌ها را در بر می‌گرفت. در این میان مرمت چهار ساختمان با استفاده از بودجه‌های AKTC/ WMF انجام گرفته است. به علاوه چهار ساختمان دیگر با استفاده از بودجه بانک جهانی و سایر کمک‌های خیریه مرمت شده‌اند. سیزده ساختار دیگر در اولویت دریافت بودجه از صندوق یا سرمایه‌گذاری خصوصی هستند.

از طریق این سه طرح مرتبط مرمتی AKTC و WMF در احیاء شهر قدیمی موستار نه تنها از لحاظ فیزیکی بلکه در رابطه با ابعاد اجتماعی و تنظیمات نهادی مشارکت داشته‌اند. در حقیقت، پیاده‌سازی همه پروژه‌های شناخته شده در این رساله بدون حمایت و مشارکت فعال مقامات شهری و خدمات تکنیکی آن، کمیته مذهبی و همچنین مالکین و ساکنین امکان‌پذیر نبوده است. جنبه مهم دیگر، آموزش معماران جوان بوسنیایی است که در پروژه شرکت دارند و هسته دفتر AKTC/ WMF را تشکیل می‌دهند.

پای‌گیری ریشه این پروژه در فضای محلی سبب تاسیس موسسه استاری‌گرا شد که از طرف شهر نقش مهمی در نظارت بر پیاده‌سازی و پیشرفت طرح

حفاظت داشت و علاوه بر آن در حفظ و احیای مجموعه‌ای از ساختمان‌های تاریخی (از جمله مجتمع پل قدیمی) و همچنین ارتقاء موستار به عنوان یک مقصد فرهنگی و توریستی سهم بود. بنابراین این موسسه مسئول دفتر AKTC/ WMF در موستار و همچنین واحد مشارکت بانک جهانی در این پروژه است. موسسه آقاخان متولی سرمایه‌گذاری در امر فرهنگ و مکان‌های تاریخی در جهان، از همزمانی افتتاح رسمی آژانس استاری با مراسم گشایش پل ابراز خرسندی کرد.

همان‌طور که موستار قدیمی هویت فیزیکی خود را بازمی‌یابد باید دوباره به نقطه‌ای کانونی بدل شود و بازدیدکنندگان را از سراسر جهان جذب کند. علاوه بر آن باید این امکان فراهم آید تا این شهر به عنوان یک شهر چند فرهنگی، مکانی باشد که در آن مردم با چند فرهنگ، مذهب و وابستگی‌های قومی در کنار یکدیگر کار و زندگی کنند. باشد که تلاش‌های مسئولین شهر و هیئت جهانی در امر مرمت بتواند آینده‌ای روشن و توأم با آرامش را برای موستار به ارمغان آورد.

بونی بورهام: رئیس صندوق یادمان‌های جهانی.

استفانو بیانکا: مدیر برنامه حمایت از شهرهای تاریخی، وابسته به مؤسسه فرهنگی آقاخان.